

Тюхтенко Н.А.

д.е.н., професор, професор кафедри економіки, менеджменту та адміністрування, Херсонський державний університет

Бессарабова Н.-К. А.

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти освітньої програми «Менеджмент», Одеський національний університет імені Іллі Мечникова

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОЗДАТНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

Питання досягнення високого рівня конкурентоспроможності хвилювало представників бізнес-середовища завжди, оскільки саме цей показник дозволяє не тільки мати оптимальні показники діяльності в даний момент часу, але і з високим ступенем імовірності планувати діяльність на перспективу – вибудовувати системну стратегію управління підприємством.

Європейський форум з управління, який з 1987 року змінив офіційну назву на Всесвітній економічний форум [6] визначив конкурентоспроможність як «реальну чи потенційну можливість фірм в існуючих для них умовах проектувати, виготовляти і збувати товари, які за ціновими і неціновими характеристиками більш привабливі для споживача, ніж товари конкурентів». А згодом вже Всесвітній економічний форум запропонував визначення конкурентоспроможності з глобалізаційної точки зору: «Конкурентоспроможність – здатність країни і її інститутів забезпечувати стабільні темпи економічного зростання, які були б стійкі в середньостроковій перспективі» [4].

Така постановка питання одного із впливовіших економічних зібрань світу пов'язана з тим, що на рівень конкурентоспроможності і підприємства, і країни впливає безліч факторів як внутрішнього середовища, так і зовнішніх чинників.

Підтвердженням цієї тези є тенденції останнього десятиліття, пов'язані, з одного боку, з впровадженням технологій Індустрії 4.0., а з іншого – з негативними тенденціями пандемічних процесів, війною, демографічними проблемами тощо. Саме у цих умовах загострюється питання підтримки оптимального рівня конкурентоздатності підприємства, що, з нашої точки зору, може бути забезпечено ефективним стратегічним управлінням на мікро і макрорівнях.

За цих умов поняття *конкурентоспроможності* доцільно сформулювати як здатність підприємства задовольняти реальні і потенційні потреби споживачів, адаптуватись до змін зовнішнього середовища, забезпечувати можливість ефективного функціонування підприємства на основі збереження стійких конкурентних переваг.

Як же забезпечити таку конкурентоспроможність в непростих умовах сьогодення? З нашої точки зору вихід криється у системному стратегічному управлінні конкурентоспроможністю. Слід погодитися з авторами [1, 2], що управління конкурентоспроможністю, як сучасна концепція, перебуває на етапі становлення та потребує переосмислення форм і методів класичного менеджменту в контексті аналізу й забезпечення конкурентних переваг, ресурсного потенціалу, конкурентних стратегій, що в кінцевому рахунку визначає реальну конкурентоспроможність підприємства і його конкурентний статус на вітчизняному і світовому ринках. Сам процес управління конкурентоспроможністю має бути реалізований системно за допомогою відповідних управлінських дій і управлінських рішень.

Виходячи з наведеного вище, визначимо, що *управління конкурентоспроможністю* представляє собою діяльність по формуванню і реалізації управлінських рішень, що дозволяють адаптуватися до зовнішніх викликів для отримання конкурентних переваг, окреслених системою стратегічного управління підприємства.

Процес управління конкурентоспроможністю вимагає дотримання ряду принципів, основними серед яких слід виділити:

- ✓ Принцип системності;
- ✓ Принцип обґрунтованості;
- ✓ Принцип об'єктивності (орієнтація на споживчі орієнтації клієнтів і конкретні ринки);
- ✓ Принцип інформативності (достовірна, об'єктивна та повна інформація);
- ✓ Принцип адаптивності (приспосовування системи управління конкурентоспроможності до зовнішніх викликів і внутрішніх трансформацій);
- ✓ Принцип інноваційності (забезпечення інноваційності у розвитку підприємства).

Важливим для ефективного управління конкурентоспроможністю є систематизація усіх чинників (зовнішніх і внутрішніх), які впливають на рівень конкурентоспроможності підприємства як у короткостроковому, так і у довгостроковому періодах. Розглянемо їх у таблиці 1.

Система чинників впливу на рівень конкурентоспроможності підприємства

Таблиця 1

Чинники	Зміст чинників
1. Внутрішні чинники:	організаційно-правова форма підприємства; структура підприємства; науково-технічний рівень виробництва; соціальний потенціал підприємства; культура; ресурси; психологічний клімат колективу; налагодженість шляхів постачання; створення ділового іміджу.
2. Зовнішні чинники	ринок товарів, технологій, робочої сили; фондовий ринок; виробниче середовище; науково-технічне середовище;

У системі стратегічного управління підприємства управління конкурентоспроможністю, з нашої точки зору, є ключовою підсистемою. Які ж основні завдання має вирішувати остання, щоб досягти конкурентних переваг в реальному бізнес-середовищі?

По-перше, чітке виокремлення оперативного, тактичного і стратегічного рівнів забезпечення конкурентоспроможності;

По-друге, розробка системи оціночних показників конкурентоспроможності для кожного рівня управління;

По-третє, розробка і застосування методики розрахунку та аналізу показників оцінки конкурентоспроможності;

По-четверте, систематизація завдань з управління конкурентоспроможністю підприємства по оперативному, тактичному і стратегічному рівнях;

По-п'яте, формування і забезпечення роботи функціональної структури системи управління конкурентоспроможністю підприємства;

По-шосте, розробка організаційних засад для функціонування системи управління конкурентоспроможністю;

По-сьоме, створення адекватної інформаційно-статистичної бази для прийняття оптимальних управлінських рішень з питань забезпечення конкурентоспроможності підприємства.

Підсумовуючи, слід зазначити, що у представлених тезах окреслено актуальність створення системи управління конкурентоспроможністю підприємства, особливо для умов сьогодення, коли на діяльність бізнесу суттєво впливають зовнішні виклики і відповідна необхідність внутрішніх трансформацій. Крім того, показана важливість розгляду питань конкурентоспроможності на макрорівні – конкурентоспроможності національної економіки, що, безумовно є головною задачею соціально-економічного розвитку регіону, країни, світу.

Список використаних джерел

1. Білорус О.Д., Ю. А. Мацейко. Конкуренстоспроможність у сучасному глобальному світі. Економічний часопис-XXI. 2011. № 9. С. 7
2. Дроздова Г.М. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності підприємства: Навч. посібник для студ. Вузів. К.: Центр навч. літ., 2004. 247 с
3. Новиков В. В. Конкуренстоспроможність України у сучасних міжнародних економічних відносинах. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=604>
4. Офіційний сайт Всесвітній економічний форум (WEF) The Global Competitiveness Report. URL: <http://gtmarket.ru/ratings/global-competitivenessindex/info>
5. Тараненко І. В. Методологія системного дослідження конкурентоспроможності. Академічний огляд. 2008. № 2. С. 12-23.
6. Всесвітній економічний форум. Вікіпедія. https://uk-m-wikipedia-org.translate.google/wiki/%D0%92%D1%81%D0%B5%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BD%D1%96%D0%B9_%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9_%D1%84%D0%BE%D1%80%D1%83%D0%BC?_x_tr_sl=uk&_x_tr_tl=ru&_x_tr_hl=ru&_x_tr_pto=sc
7. Тюхтенко Н.А., Бочкарьов Д.О., Гузь Д.О. Сутність стратегії забезпечення економічного розвитку підприємств/ Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія «Економіка і менеджмент». –2017. – № 8 (73) – С. 57-60.
8. Tyukhtenko N.A., Makarenko S.M., Oliinyk N.M. Increasing competitiveness of the enterprise by improving logistic strategy of distribution of production and supply of raw materials / Науковий вісник Полісся. – Чернігів: ЧНТУ, 2018. – № 2 (14). Ч. 2. – С. 56-63

9. N. Tyukhtenko, G. Savina, and other. Management of competitiveness of the light industry enterprises: the case of Ukraine / Regional formation and development studies. – 2020. – №1 (30). – P. 121-133.